

Kuvat: @maaseutuverkosto, Contum Oy, Heli Sorjonen, Jyrki Vesa,

NEUVOKKAITA, MUUTOSKESTÄVIÄ MAASEUTUYHTEISÖJÄ

Mistä maaseutuyhteisöjen muutoskestävyys muodostuu, miten sitä rakennetaan, mikä rooli elinkeinoilla ja yrittäjyydellä on tässä prosessissa, ja miten erilaiset käytössämme olevat konkreettiset kehittämistoimet ja politiikka edistävät haasteiden kohtaamisesta nousevien uusien mahdollisuuksien hyödyntämistä? Aihetta tutkittiin laadullisilla menetelmillä kolmessa suomalaisessa kunnassa.

Maaseutuyhteisöjen resilienssi muotoutuu hyvin paikka-perustaisesti: niistä aineksista ja toimijoista, jotka missäkin ovat käsillä. Siksi olisi suotavaa, että kehittämistoimissa ja politiikkavälineissä olisi paikallista joustoa ja notkeutta, ja uusiin asioihin voitaisiin tarttua myös riskillä.

Maaseutuyhteisöjen muutoskestävyyttä, ja siinä keskeisessä roolissa ovat yrittäjämäiset toimijat. He voivat olla yksityisyrittäjiä, mutta usein samalla myös kehittäjiä, poliitikkoja ja tavallisia asukkaita. Kytkenät elinkeinoihin olivat kuitenkin kaikissa tapauksissa merkittäviä. Maaseutuyhteisöjen muutoskestävyyttä ilmentävissä intervensioissa tunnistimme kaksi yleistä perustrategiaa:

1. toiminnalla vastataan suoraan paikallisiin tarpeisiin ja paikallisten toimijoiden intresseihin
2. toiminnalla tavoitellaan laajempia markkinoita ja ulkopuolisia toimijoita jolloin paikallinen hyöty syntyy epäsuorasti.

Strategiat 1 ja 2 olivat usein jännitteisessä suhteessa. Toimijat itse korostivat, että optimaalisinta on pyrkiä toimeenpantamaan molempia strategioita yhtä aikaa. Muutoskestävyyden komponentteja ovat siis sekä yrittäjämäinen toimijuus, strateginen ajattelutapa, että yhteisön kyky punnita, neuvotella ja toimeenpanna näitä strategioita yhdessä.

Johdanto

Kokonaiskestävyyden ratkaisuja on toistaiseksi kehitelty enimmäkseen kaupunkialueille, vaikka ilmiö koskee luonnollisesti yhtä lailla maaseutua. Maaseudun resilienssissä erityistä on hajautettujen ratkaisujen vallitsevuus keskittyihin ratkaisuihin nähden ja kaupunkeja suuremmat luonnonresurssit.

Maaseudun muutoskestävyyden merkitystä lisää se tosiasia, että kaupunkien resilienssi riippuu osaksi maaseudun toimintakyvystä ja siellä sijaitsevista resursseista. Maaseutu on koko Suomen muutoskestävyyden lähde ja voimavara. Maaseutuyhteisöjen muutoskestävyydessä onkin viime kädessä kyse koko yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamisesta.

”Maaseutuyhteisöjen muutoskestävyydessä onkin viime kädessä kyse koko yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamisesta.”

Tutkimusmateriaali on muutoskestävyyttä ja sen paikallista rakentumista koskevaa kommentointiaineistoa. Se perustuu virikkeillä fokuoitujen kannanottojen ja niiden perusteluiden tuottamiseen sekä ryhmäkeskustelu- että

yksilöhaastattelutilanteissa. Kolmessa tapaustutkimuskunnassa järjestettiin keskeisiä toimija- ja sidosryhmätahoja osallistavat ryhmähaastattelut (2 kpl kussakin kunnassa). Aineistona käytettiin myös kahden ohjausryhmäkokouksemme keskusteluita. Lisäksi tehtiin yhteensä 12 yksilöhaastattelua.

Aineiston analyysissä käytettiin laadullisia analyysimenetelmiä. Erityisesti sovellettiin laadullisen asennetutkimuksen periaatteita sekä yksityiskohtaista argumentaation analyysiä. Analyysi ja tulokset käsiteltiin kumpanuuteen perustuen yhteiskehittämisen periaatteella sekä tuloksia verifioivissa kunnittaisissa ryhmähaastatelussa että hankkeen ohjausryhmässä, jotta on varmistettu toimintamallin järkevyyden ja välitön käytettävyys.

Tulokset, niiden vaikuttavuus ja johtopäätökset

Käytännön toiminta haasteellisessa tilanteessa ilmentää maaseutuyhteisöjen muutoskestävyyttä. Keskeisessä roolissa ovat yrittäjämäiset toimijat. He voivat olla yksityisyrittäjiä, mutta usein saman roolin ottivat myös kehittäjät, poliitikot ja tavalliset asukkaat. Kytkenä elinkeinoihin olivat merkittäviä.

Maaseutuyhteisöjen muutoskestävyyttä ilmentävissä interventioissa tunnistimme kaksi yleistä perusstrategiaa: yhtäältä toiminnalla vastataan suoraan paikallisiin tarpeisiin ja paikallisten toimijoiden intresseihin; toisaalta toiminnalla tavoitellaan laajempia markkinoita ja ulkopuolisia toimijoita jolloin paikallinen hyöty syntyy epäsuorasti.

Nämä strategiat olivat usein jännitteisessä suhteessa. Optimaalisinta on pyrkiä toimeenpanemaan molempia strategioita yhtä aikaa. Muutoskestävyyden komponentteja ovat siis sekä yrittäjämäinen toimijuus, strateginen ajattelutapa, että yhteisön kyky punnita, neuvotella ja

toimeenpanna näitä strategioita yhdessä. Strategian 2 vieminen käytäntöön sekä 1- ja 2- etenemistapojen yhdistäminen osoittautui haasteelliseksi, ja oli omiaan aiheuttamaan yhteisön sisälle ristiriitoja.

Paikkaperusteinen ongelmien määrittäminen, yhteisen tahtotilan löytäminen ja kyky koota, valita ja koordinoita toimintoja paikallisesti.

Yrittäjämäisten toimijoiden panos ja sen niveltymisen osaksi yhteisön kehittämistä on tutkimuksemme mukaan yksi avainkysymyksistä. Yrittäjämäiset toimijat avaa- vat, koettelevat ja myös toteuttavat muutoskestävyyden mahdollisuuksia. Neuvokkaasti toimiva maaseutuyhteisö pystyy tunnistamaan sille keskeiset haasteet ja löytämään yhteisen tahtotilan ristiriidoista huolimatta. Tämän jälkeen se kykenee kokoamaan, valitsemaan ja koordinoimaan toimintoja paikallisesti.

Tulevaisuuden haasteet

- Maaseutuyhteisön yrittäjämäisten toimijoiden tukeminen ja hyödyntäminen
- Maaseudun yhteisöllisen pohjan vankentaminen
- Maaseutuyhteisössä toimimisen taidot ja sosiaaliset innovaatiot
- Maaseudun aseman rakenteellinen parantaminen edellyttää syvällekäyvää muutosta yhteiskunnan keskittävään peruslogiikkaan (esim. rahoitus, verotus, ympäristövaikutusten sisällyttäminen tuotteen hintaan)

Neuvokaskaan toiminta ei pysty korjaamaan rakenteellisesti heikkoa asemaa.

POLITIIKKASUOSITUKSET

1. On tuettava yrittäjämäistä toimintaa, oli kyseessä sitten yrittäjä, kehittäjä, poliitikko tai asukas
2. Yksilöiden taitojen lisäksi tarvitaan enemmän huomiota yhteisöjen kykyyn käsitellä ristiriitoja ja toimia yhdessä
3. Kehittämistoimien ja politiikkavälineiden paikkaperusteisuutta ja joustoa tulisi lisätä
4. Myös riskiä sisältäviä hankkeita tulisi voida rahoittaa

MAASEUTUYHTEISÖT, YRITTÄJYYS JA MUUTOSKESTÄVYYS -HANKE

Hankkeen toteutti Luonnonvarakeskus yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Hanke rahoitettiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä, Maaseutupolitiikan hankehaun kautta ja hankeryhmän esittämänä. Rahoituslähde: Makera

Yhteystiedot:

Jarkko Pyysiäinen, etunimi.sukunimi@luke.fi
Hiikka Vihinen, etunimi.sukunimi@luke.fi
Kari Mikko Vesala, etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Lue myös:

https://www.maaseutupolitiikka.fi/materiaalipankki/blogit/maaseutuyhteisoja_vahvistamaan.html
https://www.maaseutupolitiikka.fi/materiaalipankki/blogit/yrittajamaisen_toimijan_lupaus_ja_haaste_maaseutuyhteisöjen_kehittamisessa.html
https://www.maaseutupolitiikka.fi/materiaalipankki/blogit/ryhmiin_jaottelut_maaseudun_kehittäminen_ja_muutoskestävyyden_osa_1_3.html

